

NEGYEDIK FELADATSOR

Középszintű írásbeli vizsga

I. Nyomtatott szótár segítségével fordítsa magyar nyelvre az alábbi szöveget! (40 pont)

De paupertate fratrum¹

(Szent Ferenc legendájából)

Dominus Ostiensis, qui fuit postea papa² Gregorius nonus, cum venisset ad capitulum³ fratrum, intravit domum, ut videret dormitorium fratrum, cum multis militibus et clericis⁴ et videns, ut fratres iacebant in terra, et nihil habebeant subtus nisi modicum⁵ de palea⁵ et cervicalia nulla, coepit fortiter lacrimare coram omnibus dicens: „Ecce hic dormiunt fratres, nos vero miseri tot superfluitatibus⁶ utimur! Quid ergo erit nobiscum?” Ipse et omnes alii erant valide moti. Mensam etiam nullam vidit ibi, quia fratres comedebant in terra in illo loco.

1. frater, fratris m = szerzetes
2. papa = pápa
3. capitulum, -i n = káptalan, gyülekezet, gyűlés(terem)
4. (Egy romos templomban élt Szent Ferenc a követőivel.)
5. clericus, -i m = pap
6. modicum de palea: egy kevés pelyvát
7. superfluitas, -tatis f = bőség, gazdagság

II. Oldja meg az alábbi feladatsort!

1. Egyeztesse a zárójelben megadott szavakat a ragozott főnévvel! (6 pont)

fratrem (nonus 3; ipse, ipsa, ipsum)

domuum (omnis 2; vester 3)

nomina (illustris 2; qui, quae, quod)

2. Határozza meg a következő igealakokat! (3 pont)

Pl.: habet activum, indicativus, praesens, imperfectum, egyes szám, 3. személy

viderent

vidit

videbimus

3. Egészítse ki a következő táblázatot! (Középfokban két alak beírása szükséges!)
(4 pont)

	Alapfok	Középfok	Felsőfok
Melléknév			miserrimus 3
Adverbium	feliciter		

4. Nevezze meg a szövegben vastag betűvel szedett igeneves szerkezetet! (6 pont)
Pl.: **Fratres dicuntur pauperes esse.** nominativus cum infinitivo

Papa **militibus clericisque sequentibus** ad capitulum venit. (sequor 3, secutus sum = kísér)

Feruntur **omnes valide moti esse.** (moveo 2, movi, motum = meghat, megindít)
.....

5. Nevezze meg az alárendelt tagmondat-típusokat a következő összetett mondatokban!
(6 pont)

Gregorius intravit domum, ut dormitorium videret.
.....

Cum is intravisset domum, lacrimare coepit.
(lacrimo 1 = könnyezni)
.....

6. Egészítse ki a következő táblázatot! (6 pont)

Elöljárószó	Ragos névszó	Fordítás
De	loco	
Ad	templum	
	clericis	papokkal
		földön
A		asztaltól

7. Húzza alá a hamis állítást! (2 pont)

A latin nyelvben a létigének van szenvedő alakja.

A *coepi*, *-isse* igének csak perfectum alakjai vannak.

A *narro* 1 ige imperativusa lehet *narre*.

8. Adja meg annak a szónak a szótári alakját, amelyből a breviárium szó származik! (2 pont)

.....

Javítási útmutató

Tájékoztató fordítás:

Az ostiai úr, aki később IX. Gergely pápa lett, miután megérkezett a szerzetesek káptalanába, belépett az épületbe, hogy lássa a testvérek hálótermét. Amikor a sok katonával és pappal együtt látta, hogy a szerzetesek a földön fekszenek, és semmi sincs alattuk, legfeljebb egy kevés pelyva, semmilyen párnájuk sincs, ömleni kezdett szeméből a könny, és ott, mindenki előtt így szólt: „Íme itt alszanak testvéreink, és mi, szerencsétlenek micsoda gazdagságban élünk! Mi lesz így velünk?” Ő maga is és mindenki más is nagyon megrendült. Asztalt sem látott egyet sem, hiszen a szerzetesek ott a földön ettek.

Tagmondatonként adható részpontszámok:

De paupertate fratrum (2 pont)

(Szent Ferenc legendájából)

Dominus Ostiensis (1 pont), qui fuit postea papa Gregorius nonus (2 pont), cum venisset ad capitulum fratrum (3 pont), intravit domum (1 pont), ut videret dormitorium fratrum (3 pont), cum multis militibus et clericis et videns (3 pont), ut fratres iacebant in terra (2 pont), et nihil habebeant subtus nisi modicum de palea et cervicalia nulla (4 pont), coepit fortiter lacrimare coram omnibus dicens (4 pont): „Ecce hic dormiunt fratres (2 pont), nos vero miseri tot superfluitatibus utimur (3 pont)! Quid ergo erit nobiscum?” (2pont) Ipse et omnes alii erant valide moti (4 pont). Mensam etiam nullam vidit ibi (2 pont), quia fratres comedebant in terra in illo loco(2 pont).

A feladatsor megoldása:

1. Egyeztesse a zárójelben megadott szavakat a ragozott főnévvel! (6 pont)

fratrem (nonus 3; ipse, ipsa, ipsum) ipsum fratrem nonum
domuum (omnis 2; vester 3) domuum omnium vestrarum
nomina (illustris 2; qui, quae, quod) nomina illustria, quae

2. Határozza meg a következő igealakokat! (3 pont)

Pl.: habet activum, indicativus, praesens, imperfectum, egyes szám, 3. személy
viderent activum, coniunctivus, praeteritum, imperfectum, többes szám 3. személy
vidit activum, indicativus, praesens, perfectum, egyes szám 3. személy
videbimus activum, indicativus, futurum, imperfectum, többes szám 1. személy

3. Egészítse ki a következő táblázatot! (Középfokban két alak beírása szükséges!) (4 pont)

	Alapfok	Középfok	Felsőfok
Melléknév	miser 3	miserior, -ius	miserrimus 3
Adverbium	feliciter	felicus	felicissime

4. Nevezze meg a szövegben vastag betűvel szedett igeneves szerkezetet! (6 pont)

Pl.: **Fratres dicuntur pauperes esse.** nominativus cum infinitivo

Papa **militibus clericisque sequentibus** ad capitulum venit. (sequor 3, secutus sum = kísér) ablativus absolutus

Feruntur **omnes valide moti esse.** (moveo 2, movi, motum = meghat, megindít)
nominativus cum infinitivo

5. Nevezze meg az alárendelt tagmondat-típusokat a következő összetett mondatokban! (6 pont)

Gregorius intravit domum, ut dormitorium videret.
célhatározói mellékmondat

Cum is intravisset domum, lacrimare coepit.

(lacrimo 1 = könnyezni)

időhatározói mellékmondat

6. Egészítse ki a következő táblázatot! (6 pont)

Elöljárószó	Ragos névszó	Fordítás
De	loco	helyről
Ad	templum	templomhoz
Cum	clericis	papokkal
In	terra	földön
A	mensa	asztaltól

7. Húzza alá a hamis állítást! (2 pont)

A latin nyelvben a létigének van szenvedő alakja.

A *coepi*, *-isse* igének csak perfectum alakjai vannak.

A *narro* 1 ige imperativusa lehet *narre*.

8. Adja meg annak a szónak a szótári alakját, amelyből a *breviárium* szó származik! (2 pont)

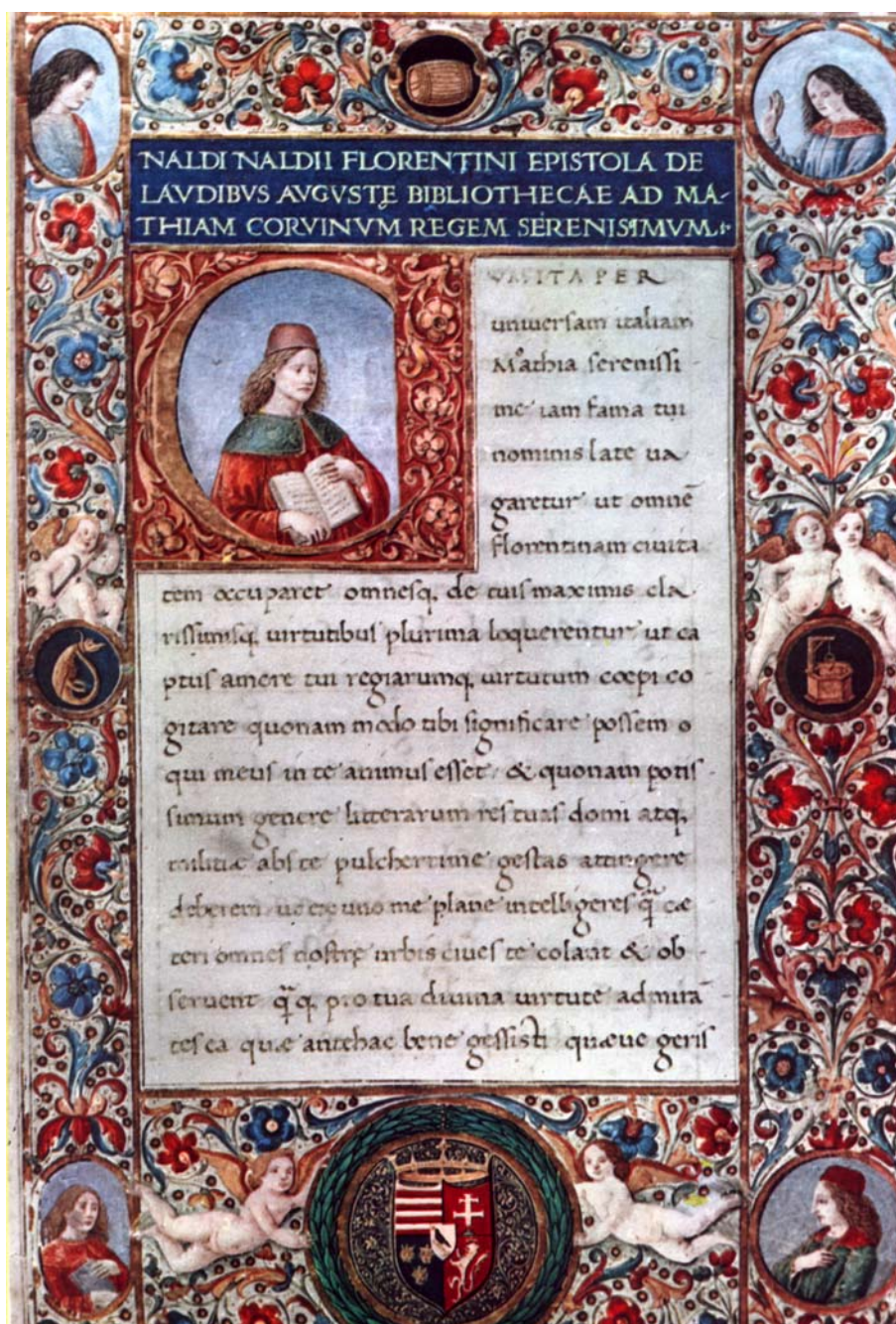
brevis 2 = rövid

Középszintű szóbeli vizsga

Mintatétel:

Ad portam monasterii ponatur senex sapiens, qui sciat accipere responsum et reddere, cuius maturitas eum non sinat vagari. Qui portarius cellam debet habere iuxta portam, ut venientes semper praesentem inveniunt, a quo responsum accipiant. Et mox, ut aliquis pulsaverit aut pauper clamaverit, „Deo gratias” respondeat aut benedicat, et cum omni mansuetudine timoris Dei reddat responsum festinanter cum fervore caritatis.

Beszélgjen a kép alapján!

Példa a vizsgáztatás menetére és a felelet értékelésére:

- I.
 1. Olvassa fel és fordítsa magyarra a tételben szereplő szöveget! – 20 pont
 2. Mely ige milyen alakja a „vagari”? – 4 pont
 3. Milyen igealak a „pulsaverit”? – 4 pont
 4. Mely szavak összetételeként keletkezhetett a „benedicat” kifejezés? – 4 pont
 5. Mi a szótári alakja a „caritatis” szónak? – 2 pont
 6. Milyen igéből származik a „responsum” főnév? – 1 pont
 7. Milyen szófajú szó a „festinanter”? – 2 pont
 8. Az igeragozás mely eszközével érzékelteti a szöveg a felszólító jelleget? – 3 pont

- II.
 1. Mi az idézett mű, és ki a szerzője? – 2
 2. Hol, mikor és milyen céllal íródott a szöveg? – 4
 3. Foglalja össze, miért javasol Szt. Benedek idősebb kapust? – 4
 4. Idézzon emlékezetből öt mondatot Szt. Benedek regulájából! – 10 pont

- III. A kép témájának bemutatása: 15 pont

Emelt szintű írásbeli vizsga

I. Nyomtatott szótár segítségével fordítsa magyar nyelvre az alábbi idézetet! (40 pont)

Tacitus: Germania X. 1-4. A germánok jóslatkérési szokásairól

Auspicia sortesque ut qui maxime¹ observant; sortium consuetudo simplex: virgam frugiferae arbori decisam in surculos amputant eosque notis quibusdam discretos super candidam vestem temere ac fortuito spargunt. Mox, si publice consulitur, sacerdos civitatis, sin privatim, ipse pater familiae, precatus deos caelumque suspiciens ter singulos tollit, sublatis secundum impressam ante notam interpretatur. Si prohibuerunt², nulla de eadem re in eundem diem consultatio; sin permissum, auspicioꝝ adhuc fides exigitur: et illud quidem etiam hic notum, avium voces volatusque interrogare. Proprium gentis equorum quoque praesagia ac monitus experiri: quos³ pressos⁴ sacro curru sacerdos ac rex vel princeps civitatis comitantur hinnitusque ac fremitus observant.

1. ut qui maxime : a legnagyobb mértékben
2. a hiányzó alany: surculi
3. quos: tudniillik equos
4. curru premere: kocsiba fogni

II. Oldja meg az alábbi feladatsort!

1. Miből származik (teljes szótári alakkal)? Milyen alak? (6 pont)

maxime
candidior
simpliciter

2. Tegye singularisból pluralisba, vagy pluralisból singularisba! (3 pont)

sacro curru
eodem dies
de eadem re

3. Szerkessze meg a prohibeo 2 prohibui prohibitum ige következő alakjait! (6 pont)

pass. ind. fut. imperf. S. 2.
I. imperativus Pl. 2.
pass. coni. praes. imperf. S. 1.
act. coni. praet. perf. S. 3.

4. Szerkessze meg a **permitto 3 permisi permissum** ige következő igeneveit! (3 pont)

infinitivus imperfectus passivi

gerundium ablativus

participium instans activi

5. Milyen esetben állnak az aláhúzott szavak? (3 pont)

fides auspiciorum

monitus equorum

notis discreti surculi

6. Milyen igeneves szerkezetet tartalmaz a mondat? Emelje ki a részeit! (6 pont)

Pater familiae deos precatus ter singulos surculos tollit.
.....

7. Soroljon fel négy lehetséges jelentést az ut kötőszóhoz! (4 pont)

.....

8. Értelmezze röviden a következőket! (4 pont)

augur

haruspex

Vestalis

pontifex maximus

Javítási útmutató

Tájékoztató fordítás:

Az előjeleket és jóslatokat a legnagyobb mértékben figyelemre méltatják. A jóslatkérés szokása egyszerű. Egy gyümölcsstermő fa levágott ágát vesszőkre darabolják, és azokat bizonyos jelekkel megkülönböztetvén, vaktában és taláalomra egy fehér vászondarabra szórják. Ezután, ha közügyben kérnek tanácsot, a törzs papja, ha pedig magánügyben, maga a családfő az istenekhez imádkozván s az égre tekintve háromszor vesz fel egyet-egyét, a felvett vesszőket pedig az előzőleg beléjük vésett jel szerint értelmezi. Ha a vesszők tiltják, arról a dologról aznap már nem kérnek jóslatot, ha engedélyezett, még az előjelektől is hitelesítést várnak. Az itt is ismeretes, hogy a madarak hangját és röptét kutatják. Sajátságai e népnek a lovak jövődöléseit és figyelmeztetéseit kipuhatolni. Ezeket szent kocsi elé fogván a törzs papja és királya vagy fejedelme a nyomukba szegődik, s nyerítésüket és fújásukat figyeli.

Tagmondatonként adható részpontszámok:

Auspicia sortesque ut qui maxime¹ observant (2 pont); sortium consuetudo simplex (2 pont); virgam frugiferae arbori decisam in surculos amputant (2 pont) eosque notis quibusdam discretos super candidam vestem temere ac fortuito spargunt (4 pont). Mox, si publice consulitur, sacerdos civitatis, sin privatim, ipse pater familiae, precatus deos caelumque suspiciens ter singulos tollit (7 pont), sublatis secundum impressam ante notam interpretatur (3 pont). Si prohibuerunt², nulla de eadem re in eundem diem consultatio (4 pont); sin permissum (2 pont), auspiciozum adhuc fides exigitur (2 pont): et illud quidem etiam hic notum, avium voces volatusque interrogare (5 pont). Proprium gentis equorum quoque praesagia ac monitus experiri (3 pont): quos³ pressos⁴ sacro curru sacerdos ac rex vel princeps civitatis comitantur hinnitusque ac fremitus observant (4 pont).

A feladatsor megoldása:

1. Miből származik (teljes szótári alakkal)? Milyen alak? (3 pont)

maxime	magnus 3 felsőfokú adverbium
candidior	candidus 3 középfokú melléknév (S. Nom. m. f.)
simpliciter	simplex (simplicis) alapfokú adverbium

2. Tegye singularisból pluralisba, vagy pluralisból singularisba! (3 pont)

sacro curru	sacris curribus
eosdem dies	eundem diem
de eadem re	de eisdem (iisdem) rebus

3. Szerkessze meg a prohibeo 2 prohibui prohibitum ige következő alakjait! (6 pont)

pass. ind. fut. imperf. S. 2.	prohibeberis
I. imperativus Pl. 2.	prohibete
pass. coni. praes. imperf. S. 1.	prohibear
act. coni. praet. perf. S. 3.	prohibuisset

4. Szerkessze meg a permitto 3 permisi permissum ige következő igeneveit! (3 pont)

infinitivus imperfectus passivi	permitti
gerundium ablativus	permittendo
participium instans activi	permissurus 3

5. Milyen esetben állnak az aláhúzott szavak? (3 pont)

fides <u>auspicio</u> rum	genitivus obiectivus
monitus <u>equo</u> rum	genitivus subiectivus
<u>notis</u> discreti surculi	ablativus rei efficientis

6. Milyen igeneves szerkezetet tartalmaz a mondat? Emelje ki a részeit! (6 pont)

Pater familiae deos precatus ter singulos surculos tollit.
participium coniunctum
pater precatus

7. Soroljon fel 4 lehetséges jelentést az ut kötőszóhoz! (4 pont)

pl.: hogyan? amint, mihelyt, hogy, ámbár, valahányszor

8. Értelmezze röviden a következőket! (4 pont)

augur	madárjós
haruspex	béljós
Vestalis	Vesta-szűz
pontifex maximus	a főpapi testület vezetője

Emelt szintű szóbeli vizsga

Mintatétel

Publius Vergilius Maro: Aeneis II. 228-231.

... novus per pectora cunctis
insinuat pavor, et scelus expendisse merentem
Laocoonta ferunt, sacrum qui cuspide robor
laeserit et tergo sceleratam intorserit hastam.

El Greco: Laokoón és fiai

- Ismertesse a kép alapján a trójai faló és Laokoón mondáját!
- Próbáljon következtetni a festmény témaválasztásának s az ábrázolás módjának mértjére!

Példa a vizsgáztatás menetére és a felelet értékelésére:

- I.
 1. Olvassa fel a kihúzott szöveget (a hagyományos vagy a restituált ejtés szerint)! – 2 pont
 2. Állapítsa meg, hány (tag)mondatból áll a szöveg! Indokolja állítását! – 3 pont
 3. Talál-e itt alárendelt mellékmondato(ka)t? Indokolja állítását! – 3 pont
 4. Melyik az a (maximum öt) szó, amelyet szükségesnek tart megnézni a nyomtatott szótárban? Próbálja megállapítani szótári alakjukat, mielőtt a szótárt igénybe venné! – 4 pont
 5. Talál-e a szövegben igeneves szerkezetet? Indokolja állítását! – 4 pont
 6. Kísérelje meg a szöveget magyarra fordítani! – 20 pont
 7. Talált-e a szövegben magyartól eltérő esethasználatot? Ha igen, nevezze meg! – 4 pont
- II.
 1. Mondjon a szöveg tartalmával kapcsolatban néhány (négy-öt) tudnivalót! (színhely, korszak, történelmi vagy mitológiai személy, római szokás vagy fogalom stb.) – 5 pont
 2. Beszéljen a szerzőről és munkásságáról! – 10 pont
 3. Idézzon (minimum öt mondatnyit/sornyit) a szerzőtől! – 5 pont
- III. A kép témájának bemutatása 10 pont, a forrás bemutatása 5 pont